

УДК 327 [(410)+(47+57)]:328.131'2014/2016'

Соколова В. А.

аспірантка

кафедра міжнародних відносин ОНУ ім. І. І. Мечникова

к. 32, Французький бул., 24/26, м. Одеса-58, 65058, Україна

Тел.: (380482) 633259. E-mail: sokolovavarvara4@gmail.com

БРИТАНО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ І СТРАТЕГІЯ ДЕВІДА КЕМЕРОНА ЩОДО ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ВІДНОСНО УКРАЇНИ ТА СИРІЇ (2014–2016 рр.)

Британо-російські відносини за часів кабінету на чолі з Девідом Кемероном у період 2014–2016 років зазнали суттєвих змін. Перш за все, вони стосуються таких напрямків: кризи навколо України, незаконної анексії Криму та громадянської війни у Сирії. Метою автора є розглянути дані суперечливі аспекти британо-російських відносин та проаналізувати кризу призму більшості документальної бази двох сторін.

Ключові слова: зовнішня політика, Велика Британія, Росія, Україна, ІДІЛ, Сирія.

Російський трек британської зовнішньої політики ніколи не був стабільним та прозорим у порівнянні, наприклад, з американським. Ця особливість пояснюється не тільки змінами лідируючих партій у Великій Британії, а й політичними рішеннями, що приймалися та приймаються російською стороною.

У даній статті метою автора є простежити зовнішньополітичний зв'язок цих країн у контексті двох конфліктів, що досягли найтяжчої фази у своєму розвитку — воєнної: Сирійського та навколо України. Автор вважає за необхідне зауважити, що ці дві країни (Велика Британія та Російська Федерація) виступають у діаметрально протилежних ролях в межах цих двох конфліктів.

Для більш широкого сприйняття сучасного стану британо-російських відносин автор статті проаналізував низку джерел. Правові положення Російської Федерації щодо кризи навколо України та Сирійської кризи, заяви Міністра Закордонних Справ, Міністра з питань Європи, Міністра Оборони Великої Британії та міністрів Російської Федерації та численні статті з зазначених питань — були допоміжними матеріалами для детального вивчення поставлених питань.

На початку 2014 року Велика Британія розраховувала на зовнішньополітичну взаємодію з Російською Федерацією та активний діалог у цьому тандемі з Північноатлантичним альянсом. Тоді навіть було розроблено програму тристороннього діалогу НАТО — Велика Британія — Російська Федерація.

Вважається, що двома чинниками, що спричинили погіршення відносин між британською та російською сторонами, стали український та си-

рійський фактори. Автор вважає за необхідне хронологічно простежити та проаналізувати напруженість британо-російських відносин, відштовхуючись від цих двох подій.

Першим «поштовхом» для погіршення британо-російських відносин було проведення незаконного референдуму в Криму, а також початок кризи навколо Сходу України та загострення її російською стороною навесні 2014 року [19]. Референдум в Криму відбувся 16 березня 2014 року та привів до подальнішого приєднання Криму до складу Російської Федерації 17 березня 2014 року [28]. Відомо, що майже всі країни світу, у тому числі і Велика Британія, визнали цей референдум недійсним та прирівняли його до анексії території, яка юридично належить іншій країні. Неабиякому загостренню сприяв нелегальний перехід російських військових на територію Донецької та Луганської областей у квітні 2014 року. Російською стороною це пояснювалось «захистом російськомовного населення від українських неонацистів» [14].

Реакції лідера Великої Британії Девіда Кемерона були невідкладні на два зазначені випадки. З ситуації на Сході України прем'єр-міністр Великої Британії Девід Кемерон вперше звернувся до Європейського Союзу 6 березня 2014 року для включення «українського питання» у порядок денний [23]. Крім того, у своїй промові британський прем'єр призвав країни Європейського Союзу звернутися до президента Російської Федерації Володимира Путіна [6]. Головне прохання, що мали висунути країни російському лідеру, було припинення вогню на території Сходу України. Щодо анексії Кримського півострову, то вона призвела до перетворення прем'єра Великої Британії у переконливого лідера у введенні обмежень та санкцій проти Російської Федерації від імені країн — учасниць Європейської спільноти. Результатом цієї ізоляції стало припинення участі Росії у діяльності G-8 («Великої вісімки») [4, р. 40].

Також з цього приводу, на думку автора, було важливим відмітити у нашій статті про те, що санкції, які були висунуті британською стороною деяким політичним лідерам Російської Федерації у березні 2014 року, не були узгоджені з подальшими санкціями з боку Сполучених Штатів [6].

У серпні 2014 року напередодні майбутнього саміту НАТО в Уельсі, у своєму листі до 28 країн — учасниць альянсу, прем'єр-міністр Великої Британії Девід Кемерон писав про те, що у Альянсі є необхідність перегляду відносин з Російською Федерацією. Також у листі було зауважено про посилення своєчасного реагування на будь-які виникаючі загрози на територіях «зони відповідальності НАТО». Крім цього, лідер Великої Британії розкритикував російську сторону за пасивні дії у розслідуванні авіакатастрофи малайзійського лайнера на території Сходу України. Відомо лише те, що Девід Кемерон у телефонній розмові з лідером Російської Федерації Володимиром Путіним підкреслював, що причетність Росії у авіакатастрофі, що трапилася, вказують багато ознак. У відповідь президент Росії попросив прем'єр-міністра Британії до закінчення розслідування катастрофи утриматися від поспішних висновків [1].

Слід відмітити, що «похолодання» у відносинах між двома країнами позначилося не лише у питаннях зовнішньополітичної, але й зовнішньоекономічної британо-російської взаємодії [2].

Причина погіршення зовнішньоекономічних зв'язків між двома сторонами не була пов'язана з пакетом санкцій, що був прийнятий Великою Британією та багатьма країнами — членами ЄС. Перш за все, зовнішньоекономічна пасивність була пов'язана з тим, що річний експорт товарів з Росії у Велику Британію зменшився на 6,5 % та спільний товарообіг знизився на 5,9 % у порівнянні з 2013 роком [11].

Взагалі, специфіка відносин між Великою Британією та Російською Федерацією не зазнала трансформацій й після перемоги консервативної партії на парламентських виборах, які відбулися 5 травня 2015 року [9].

Після переобрання на другий строк Девіда Кемерона у якості прем'єр-міністра країни на його шляху постало питання про створення нової Національної Безпекової програми стратегії та оборони (*скорочено тут і далі — Національна Безпекова Стратегія. — прим. авт.*). Це зумовлювалося тим, що у сучасному світі низка викликів змінилася та потребує до себе більш чітких та рішучих відповідей, які потребують безпекового «перезавантаження».

Однак перед формулюванням Девіда Кемерона свого політичного наміру, у середині травня на сайті Парламенту Великої Британії з'явився звіт Міністерства Закордонних Справ [5]. Варто зауважити, що звіт стосувався лише російського треку. Проаналізувавши його, автор статті зробив висновки, що з боку уряду Британії «полегшення» у відносинах з Росією не буде. Перш за все, для Парламенту це стосується кризи навколо України: «небажання Росії, як і у 2000-ні для країн Балтії, розвитку» та окрім цього використання на чужій території двох різновидів війни, які порушують менталітет іншої нації, — традиційної та гібридної.

Згодом Девід Кемерон домігся від Парламенту ратифікації нової Національної Безпекової Стратегії. Її було видано друком 22 листопада 2015 року [8].

У Національній Безпековій Стратегії Девід Кемерон виділив декілька зовнішньополітичних напрямів, на які уряд та населення Великої Британії має привернути увагу. Один з таких напрямів це російський, що у документі отримав назву «Російська поведінка». Велика Британія визначила чотири конкретні стратегічні кроки у Національній Безпековій Стратегії щодо російського треку. Для автора вони мали інтерес, та він вважає за необхідне зі своєї сторони проаналізувати той, що стосується саме сирийського фактору. Першим кроком має бути оновлення колективного формату тристоронніх дій з Великою Британією, НАТО та Російською Федерацією, яка має бути закріплена у майбутній, оновленій декларації НАТО. Другим зазначеним у Національній Безпековій Стратегії є закріплення британо-російських зносин у рамках «Східного партнерства».

Водночас, окрім співпраці у британо-російському тандемі, не згасали звинувачення у російській агресії щодо України з британської сторони. Тому у листопаді того ж року Велика Британія прийняла рішучі дії щодо

захисту «лінії відповідальності» НАТО. Країна виразила свої наміри приєднатись до коаліції разом з США та Німеччиною для захисту кордонів країн Балтії. Міністр оборони Великої Британії Майкл Феллон повідомив про це одному з британських ЗМІ, але повну доповідь він мав представити на зустрічі глав воєнних відомств альянсу у Брюсселі на кварталному звіті країн-членів. Коли саме дані наміри будуть реалізовані — невідомо, але зрозуміло інший факт: Велика Британія, як і інші країни — члени НАТО, будуть порушувати договір з Москвою щодо розміщення військових на кордоні з Росією [12].

Аналізуючи цю інформацію, автор вважає, що розміщення такого контингенту НАТО можливо лише за реальної загрози Російської Федерації країнам Балтії. Це він може пояснити тим, що в кінці жовтня 2015 року Парламент Великої Британії винайшов наказ про скорочення британських військових контингентів у складі будь-яких коаліцій, а Майкл Феллон мав наміри надіслати до Балтії, як найменш, тисячу осіб [12].

На початку 2016 року в Королівському Суді Лондона знову відновилися слухання щодо «справи Литвиненка». Цього разу, у зв'язку з річницею гибелі Олександра Литвиненка, на слуханнях була присутня й російська дипломатична гілка. Цього разу була оприлюднена доповідь, яка значною мірою була зібрана англійською стороною за останні 10 років.

У цій доповіді стверджується, що вбивство могло бути санкціоновано президентом Російської Федерації Володимиром Путіним та тогочасним главою ФСБ Миколою Патрушевим. У свою чергу, російська сторона звинуватила британську у тому, що усі факти були сформульовані задля досягнення необхідного результату — звинувачення російської влади та спецслужб.

Джеймс Ніксі, голова програми Росії у Євразії, прокоментував цю доповідь та коментарі російської сторони доволі жорстко: «Відносини між Великою Британією та Російською Федерацією гірше, ніж у період Холодної війни. І справа тут не лише у вбивстві Литвиненка, але й в спільній геополітичній ситуації — Британія разом з всією Європою відповіла на кризу навколо України, окупацію Криму, тощо. Між Росією та Британією немає ніякої довіри. Наші відносини мають базуватись на фактах, а не на думці, що Росія може допомогти нам знешкодити ІДІЛ» [29].

На думку автора, Девід Ніксі дещо перебільшив, назвавши ці двосторонні відносини «гіршими за період після Холодної війни». Автор вважає, що на проміжок часу 1991/1992 років, коли у Російській Федерації була криза президентської влади, зовнішньополітичні напрями Великої Британії не були напрямлені у «російський» бік. Крім того, автор відмітив критику треку «Російської поведінки» у Новій Безпековій Стратегії Девіда Кемерона щодо мети колективного знешкодження ІДІЛ. Попри деяку критику деяких висловлювань Джеймса Ніксі, автор згоден у тому, що він знову нагадав теперішні «больові» точки британо-російських відносин.

Адже у сучасних реаліях уряд Великої Британії, незважаючи на санкції, що спричинені невиконанням та де-не-де ігноруванням норм міжна-

родного права щодо іншої країни російською стороною (у прикладі з кризою навколо України), йде на діалог з Російською Федерацією.

Російський науковець з питань зовнішньої політики Великої Британії Тетяна Миколаївна Андреева з цього приводу опублікувала свої міркування. У них вона повернулася до початку розгортання «справи Литвиненка», але автора статті більше цікавить сучасний етап, тому він одразу намагається проаналізувати саме його. Як повідомляє Тетяна Андреева, у своєму докладі від 21 січня 2015 року органи дізнання висловили припущення, що вказівки на отруєння давалися від директора ФСБ та вищого керівництва Російської Федерації (*про це у нашій статті згадується вище. — прим. автора*), але також висовується версія, якої не було раніше. За нею повідомляється, що насправді Олександра Литвиненка отруїли не у 2006 році, як зазначалося у офіційному матеріалі вбивства, а у травні 2007 року. Крім того, лондонська прокуратура повідомила, що окрім відомого по цій справі Андрія Лугового, з ним у тандемі працював колишній колега самого Олександра Литвиненка та Андрія Лугового — Дмитро Ковтун. Додаткова інформація не залишилася без повідомлення прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Кемерона про намір накладати додаткові жорсткі санкції. «Незважаючи на те, що поки незрозуміло, які санкції будуть накладені, вже зараз можна припустити, що «похолодання» у британо-російських відносинах буде довгим» [13], — резюмує Тетяна Андреева.

Автор статті, аналізуючи дану доповідь, може зауважити, що хоча й «справа Литвиненка» вже 10 років «червоною стрічкою» проходить крізь британо-російські відносини, але ніколи не призводила до жорстких санкцій з боку Великої Британії. Це зумовлено, перш за все, тим, що така резонансна подія, як ця, може лише погіршити взаємодію у межах дипломатичних служб обох сторін. Адже до таких методів Велика Британія вже «зверталася» — на початку 2007 року, коли вислала деяких своїх дипломатів з Російської Федерації та призупинила дію Британської Торгової палати у Санкт-Петербурзі [18, с.230].

Після Брюссельського саміту ЄС, що проходив 18–20 лютого 2016 року щодо статусу Великої Британії у Європейській Спільноті, прем'єр-міністр Великої Британії Девід Кемерон заявив про те, що у Британії саме з цього приводу має пройти референдум 26 червня цього року. Крім того, прем'єр закликав британців проголосувати за збереження Великої Британії у Європейському Союзі [10]. Самі британці у соціальних мережах звинувачують Девіда Кемерона у зміні власного курсу (як відомо, після перемоги на виборах у травні 2015 року Кемерон заявив про чіткі наміри вийти з ЄС).

З цього приводу 11 березня 2016 року було зроблено заяву Посольством Російської Федерації у Лондоні про втягнення російської сторони у дебати щодо членства Великої Британії у Європейському Союзі [21]. У заяві стосовно зовнішнього впливу з російської сторони на референдум у Великій Британії щодо статусу у Європейському Союзі розмірковується про те, що насправді «будь-яке зовнішнє втручання є контр-продуктивним для самого британського уряду». Автор статті розуміє ці слова більш як виправдову-

вання російською стороною вже знайомого світові референдуму у Криму, де «зовнішнє втручання» було безпосереднім.

Посол України у Великій Британії Наталля Галібаренко 12 березня 2016 року відреагувала на заяву посольства Російської Федерації у Великій Британії [22]. ЗМІ вважали за необхідне підкреслити, що ця заява була «жартівливою» та не мала під собою серйозних намірів. Але, на думку автора статті, Галібаренко зробила такий крок для того, щоб продемонструвати британо-російську залежність від «українського» питання. Автор статті прийняв рішення коротко проаналізувати цю статтю.

Докладно її розглянувши, він зробив декілька важливих для себе висновків. По-перше, слід зазначити, що Наталля Галібаренко замість розгляду сучасних ситуацій у міжнародних відносинах почала «звинувачувати» російську сторону в тих конфліктах, що мали місце ще на початку 90-х років ХХ століття. Зрозуміло, що це мало б виглядати як аналіз, але це просто питання, що об'єднані між собою одним спільним — «Який конфлікт на пострадянському просторі не залишився без втручання Російської Федерації?» З одного боку, автор може його зрозуміти, бо вона ставить ці питання як людина, що живе на Україні та стежить за подіями на Сході та ситуацією в Криму. З іншого боку, в неї простежується така ж сама тенденція «звинувачення», що й у російської сторони щодо Великої Британії в заяві від 11 березня 2016 року. По-друге, автором статті відмічається, що Наталля Галібаренко зі своєї (української) сторони чітко апелює цифрами та фактами щодо ситуації на Сході України. Це стосується не тільки фактажу щодо воєнного аспекту, а й соціального також. Та по-третє, автор статті підкреслює, що посол України коректно завершує своє звернення: «В умовах, коли народ України відстоює свій суверенітет, ми надзвичайно вдячні Уряду Великої Британії за підтримку територіальної цілісності України, а також продовження санкцій проти Російської Федерації» [22]. Це передусім доводить, що українська сторона помічає та не проходить повз британської сторони за її небайдужість та цілеспрямованість. Лише в останнім рядку вона згадує про нелегітимний референдум у Криму, «звертаючись» до британців з повагою до народу та віру на «справжній референдум у справжній демократії».

Напередодні другої річниці референдуму у Криму, 15 березня 2016 року Міністр Великої Британії у справах Європи, Девід Лідінгтон зробив заяву, у якій закликав об'єднатися міжнародну спільноту «перед обличчям цієї агресії» [20]. Проаналізувавши дану заяву Лідінгтона, автор статті відмітив у ній три важливі моменти. На його думку, вони чітко висловлюють позицію Великої Британії щодо «української» проблеми та ролі у ній російського фактору:

- осудження Російської Федерації у недемократичності референдуму у контексті динамічної організації, відсутності міжнародних спостерігачів та швидкої обробки інформації щодо апробації результатів;

- підкреслення британською стороною незаконності дій щодо населення з точки зору прав людини — засудження та навіть переслідування за критику «маріонеткового» уряду у Криму, який підпорядковується Москвою;

– критика російської сторони щодо порушення законодавчих актів з Україною, що діяли з 1997 року (щодо статусу Севастополя та Чорноморського флоту Російської Федерації) та неможливості української сторони повернути свої кораблі на українську територію у порти Миколаєва та Одеси.

Ці три фактори зводяться до того, що Лідінгтон знову (*до цього про це казав Міністр Оборони Великої Британії*. — прим. авт.) заявляє про наміри посилення присутності НАТО у Східній Європі.

Крім українського фактору, як зазначалося на початку статті, для погіршення британо-російських відносин існує також і сирійський. Його ви-токи можна знайти ще з початку громадянської війни у Сирії, що почалася у 2011 році. Діаметрально протилежні сторони у цій війні Великої Британії та Російської Федерації сприяють непорозумінню сторін. Російська Федерація виступає на стороні правлячого режиму Башара Асада, а Британія у коаліції зі Сполученими Штатами Америки, у свою чергу, — підтримує опозицію.

З активізацією у 2014 році у конфлікті проти правлячого режиму та опозиції терористичного угруповання Ісламської Держави Іраку та Леванту (*тут і далі ІДІЛ*. — прим. автора) з'явилися можливості до колективної боротьби.

Невдалий перший крок до британо-російського зближення проти ІДІЛ був зумовлений відміною зустрічі з боку британського лідера Девіда Кемерона. Причиною цього він назвав слабкість Росії у виконанні прав людини по відношенню до населення в Сирії та на Сході України [7]. Він також підкреслив, що така пасивність російської сторони вже мала місце між двома країнами вісьмома роками раніше, коли (вперше після Холодної війни) «похолодання» було спричинене «справою Литвиненка» [7]. Після зазначеної заяви британського прем'єра почалося часткове припинення діалогу з Москвою.

З самого початку 2015 року зовнішньополітична картина британо-російських відносин одразу стала напруженою. У Лондоні знов згадали про «справу Литвиненка»; це пояснювалось візитами вдови Олександра Литвиненка, Марини до Королівського Суду Лондону. Вона знову намагалася висунути звинувачення проти Андрія Лугового, колишнього колегу Олександра Литвиненка по роботі у спецслужбах. У процесі слухань вбивство було переведено до рангу державного злочину [29].

Коли у середині 2015 року мова знову зайшла про спільні дії проти ІДІЛ, у британо-російських відносинах почалися непорозуміння на рівні Міністрів Зовнішніх Справ. Російський посол у Великій Британії Олександр Яковенко повідомляв про те, що Лондон відмовляється співпрацювати з Москвою у області координації нанесення авіаударів по позиціях ІДІЛ у Сирії [17]. Але, як вдалося дізнатися автору, для цього існували мотиви. До повідомлення посла Росії, голова Міністерства Закордонних Справ Великої Британії Філіп Хаммонд на Раді Безпеки ООН заявив про те, що Російська Федерація має звітувати, по яких позиціях саме вона наносила авіаудари останнім часом, та лише від цього звіту залежатиме двостороння подальша співпраця між сторонами [15].

Вже 11 листопада 2015 року президент Російської Федерації Володимир Володимирович Путін на саміті G20 («Великої двадцятки») зробив заяву про те, що «британо-російські відносини переживають не найкращі часи, але є деяке пожвавлення» [24]. Аналізуючи даний маленький уривок промови щодо двосторонніх відносин, можна зрозуміти очевидний фактор — плани щодо сумісного знищення ІДІЛ залишаються.

Незабаром, на початку грудня 2015-го року, лідери обох країн зв'язалися по телефону та Девід Кемерон розповів про надання від Парламенту дозволу на проведення операції та можливе розширення місії ВВС Великої Британії у Сирії проти ІДІЛ [27].

Британська сторона розуміє, що зовнішньополітичні відносини мають продовжуватися, бо є світові виклики, де необхідна колективна боротьба (на прикладі з ІДІЛ).

На початку лютого 2016 року намітилася нова «хвиля» сирійської проблеми у британо-російських відносинах. Заява від 11 березня 2016 року Посольства Російської Федерації у Лондоні також мала інформацію про те, що на російську сторону «намагаються покласти відповідальність за міграційну кризу у Європі ще до підтримки Сирії, але крім цього, це робиться на чотирьох рівнях: боремося з ІДІЛ, працюємо разом зі Сполученими Штатами Америки у Міжнародній Гуманітарній Підтримці Сирії (МГПС), підтримаємо у розширенні політики припинення вогню по місцях у Сирії та передаємо гуманітарну допомогу» [21]. Окрім того, Російська Федерація звинувачує Велику Британію у пасивності щодо Сирії, але, як відомо, російська сторона має на увазі Сирію, що буде продовжувати керуватись урядом Башара Асада.

Через деякий час, у середині березня президент Російської Федерації Володимир Володимирович Путін заявив про те, що російські військові частково виходять з Сирії. Експерти (як російські, так і зарубіжні), що стежили за розгортанням кампанії на підтримку Башара Асада ще з початку Громадянської війни у Сирії, розглядають дві можливі версії, для чого було зроблено такий крок [25]. Найпоширенішою версією, з одного боку, є те, що Росія буде латентним постачальником зброї та авіації (переважно, бойової) для армії Асада та частковий російський контингент, що залишився у Сирії, буде інформувати Кремль про поточні події у цьому напрямку. З другого боку, є версія, в яку «втягнуто» й кризу навколо України. Вона полягає в тому, що все, що відбувається у Сирії, буде відволікати Сполучені Штати Америки та Велику Британію від подій, що розгортатимуться та розгортаються на Сході України.

З боку голови Міністерства Зовнішніх Справ Великої Британії Девіда Хаммонда реакція була невідкладною. Він вважає, що рано хвалити Російську Федерацію [16]. Причина у тому, що й досі невідома кількість померлих серед цивільного населення через війська Асада. «Хтось йде у іншу країну, починає бомбити її, руйнуючи шпиталі та школи. Якщо це так, то чому вони не зробили цього раніше?» — казав Хаммонд, виступаючи у Палаті Громад у Лондоні на початку квітня 2016 року [16]. Очевидно, що така заява може ще більше погіршити британо-російські відносини, але з

огляду на теперішній стан цих двосторонніх зносин можна зрозуміти, що краще вони не стануть. Хоча б з приводу того, що сирійська проблема, як і українська, має вирішуватись не тільки завдяки політичній активності та небайдужості Великої Британії, але й всього цивілізованого світу.

Підводячи підсумки британо-російських відносин за останні 2,5 (два з половиною) роки, можна розподілити їх умовно на дві площини — сирійську та українську.

Сирійська криза з самого початку поставила під питання британо-російські відносини з приводу різних поглядів на ситуацію — підтримка опозиції коаліцією з Британією, США та іншими цивілізованими країнами та розгортання Росією кампанії на підтримку правлячого режиму Башара Асада. Після появи на міжнародній арені спільного ворога у обличчі ІДІЛ відносини мають атмосферу більшої довіри, незважаючи на періодичні заяви з британської сторони про можливу підтримку даного терористичного угруповання російським урядом.

Після часткового виведення російського контингенту військ з Сирії, у європейських держав, включаючи Британію, з'явився спільний політичний намір репатріації біженців з сирійських міст, які сім'ями полишали місця проживання в надії на пошук притулку у великих та розвинених країнах Європейського Союзу.

З кризою навколо України та Кримом все складно, хоча б з тої причини, що Російська Федерація не визнає присутності російського контингенту на Сході України, а референдум у Криму вважає цілком правовим актом, що було закріплено на державному рівні.

Нещодавно, у травні 2016 року пройшов саміт «Великої сімки» у Токіо, де було визначено, що ситуацію на Сході України регламентуватиме Мінська група, а щодо ситуації з анексією Криму — країни будуть продовжувати тиснути на Російську Федерацію санкціями [26].

Список літератури

1. Adrian Croft. NATO shakes up Russia strategy over Ukraine crisis. / A. Croft // Reuters. — Stable URL: <http://www.reuters.com/article/us-nato-summit-ukraine-idUSKBN0GY2R420140903>.
2. Allegra Stratton David Cameron says Russia and UK must 'rebuild' relationship. / A. Stratton // The guardian. — Stable URL: <http://www.theguardian.com/politics/2011/sep/12/david-cameron-russia-rebuild-relationship>.
3. EU meeting on Ukraine: David Cameron's speech. Stable URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/eu-meeting-on-ukraine-david-camersons-speech>.
4. International weekly (04.03.-17.03.2014). — p.62. — Stable URL: <http://fri.kiev.ua/wp-content/uploads/2011/01/INTERNATIONAL-WEEKLY-04-05.03.2014-17.03.2014.pdf>.
5. National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015. // Williams Lea Group. — London, 2015. — P. 96.
6. Oral statement to Parliament. Russia's actions in Crimea. — Stable URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/russias-actions-in-crimea>
7. PM statement on President Putin's actions on Crimea. — Stable URL: <https://www.gov.uk/government/news/pm-statement-on-president-putins-actions-on-crimea>
8. Russia and relations with the UK: Key issues for the 2015 Parliament. — Stable URL: <https://www.parliament.uk/business/publications/research/key-issues-parliament-2015/foreign-affairs/russia/>.

9. UK's elections results table // BBC News. — Stable URL: <http://www.bbc.com/news/election/2015/results>.
10. UK-EU deal agreed at Brussels summit // BBC News. — Stable URL: <http://www.bbc.com/news/live/uk-politics-35601369>.
11. Анализ взаимной торговли России и Великобритании за 2015 год [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.rusexporter.ru/research/country/detail/4741/>.
12. Английских солдат отправят в Прибалтику «для защиты от России» // Свободная пресса. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://svpressa.ru/war21/news/133426>.
13. Андреева Т. «Дело Литвиненко» как показатель состояния британо-российских отношений. / Т. Ю. Андреева // ИМЭМО. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.imemo.ru/index.php?page_id=502&id=2115&ret=640.
14. Андреева Т. От «малой холодной войны» к обострению отношений / Т. Ю. Андреева [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=5354#top-content.
15. Байкова Т. Великобритания отказывается помогать России в борьбе с ИГИЛ / Т. Байкова // Известия. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://izvestia.ru/news/593676>.
16. Бондаренко М. Хаммонд призвал не хвалить Путина за вывод войск из Сирии / М. Бондаренко // РБК. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.rbc.ru/politics/15/03/2016/56e85e0a9a79470443c0c7f6>.
17. Буланов К. Посол России в Британии рассказал о заморозке дипотношений между странами / К. Буланов // РБК. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.rbc.ru/politics/26/10/2015/562dd3c29a79470d242d6828>.
18. Валеева Р. Российское направление во внешней политике Великобритании в конце 20 — начале 21-го вв. — Казань, 2011. — 240 с.
19. Владимир Путин внёс обращение в Совет Федерации [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://kremlin.ru/events/president/news/20353>.
20. Девід Лідінгтон. Крим не російський і не забутий / Д. Лідінгтон // Новое время. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://nv.ua/ukr/opinion/lidington/krim-ne-rosijskij-i-ne-zabutij-103668.html>.
21. Заявление Посольства России в Лондоне о линии Британского правительства по втягиванию России в дебаты относительно членства Великобритании в Евросоюзе [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://rus.rusemb.org.uk/fnapr/4787>.
22. Комментар Посла на заяву посольства Російської Федерації у Великій Британії від 11 березня [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://uk.mfa.gov.ua/ua/embassy/ambassador/speeches/4354-ambassadors-comment-to-the-statement-of-the-russian-embassy-in-the-united-kingdom-dated-march-11-2016>.
23. Премьер-министр Великобритании Д. Кэмерон жестко раскритиковал нерешительность Европы [Электронный ресурс] // Народна рада. — Режим доступа: <http://narodnaraда.info/news/premer-ministr-velikobritanii-jestko-news-2181.html>.
24. Путин во время переговоров с Кэмероном заявил, что отношения России и Британии переживают «не лучшие времена» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://blogua.org/pytin-vo-vremia-peregovorov-s-kemeronom-zaiavil-chto-otnosheniia-rossii-i-britanii-perejivaut-ne-lychshie-vremena/>.
25. Скоробогатый П. Вывод войск из Сирии. Версии. / П. Скоробогатый // РБК. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://expert.ru/2016/03/14/rossiya-vyivodit-vojska-iz-sirii/>.
26. Страны G7 согласились продлить санкции против РФ. — Кэмерон. // РИА Новости Украина. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://rian.com.ua/russia/20160527/1010669981.html>.
27. Телефонный разговор с Премьер-министром Великобритании Дэвидом Кэмероном [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://special.kremlin.ru/catalog/countries/GB/events/50640>.
28. Указ Президента Российской Федерации от 17.03.2014 г. № 147 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.kremlin.ru/acts/bank/38202>.
29. Чем обернется дело Литвиненко для отношений Москвы и Лондона? // ВВС Україна. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2016/01/160121_ru_s_litvinenko_case.

Стаття надійшла до редакції 22.12.2016.

References

1. Croft, A. «NATO shakes up Russia strategy over Ukraine crisis.» Reuters. Accessed August 10, 2016. <http://www.reuters.com/article/us-nato-summit-ukraine-idUSKBN0GY2R420140903>.
2. Stratton, A. «David Cameron says Russia and UK must 'rebuild' relationship.» The guardian. Accessed August 10, 2016. <http://www.theguardian.com/politics/2011/sep/12/david-cameron-russia-rebuild-relationship>.
3. «EU meeting on Ukraine: David Cameron's speech.» Accessed August 10, 2016. <https://www.gov.uk/government/speeches/eu-meeting-on-ukraine-david-camersons-speech>.
4. International weekly (04.03.-17.03.2014). Kyiv: Friedrich Naumann Stiftung, 2014. Accessed August 10, 2016. <http://fpri.kiev.ua/wp-content/uploads/2011/01/INTERNATIONAL-WEEKLY-04-05.03.2014-17.03.2014.pdf>.
5. National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015. London: Williams Lea Group, 2015. Accessed February 15, 2016. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/478933/52309_Cm_9161_NSS_SD_Review_web_only.pdf.
6. «Oral statement to Parliament. Russia's actions in Crimea.» Accessed August 10, 2016. <https://www.gov.uk/government/speeches/russias-actions-in-crimea>.
7. «PM statement on President Putin's actions on Crimea.» Accessed August 10, 2016. <https://www.gov.uk/government/news/pm-statement-on-president-putins-actions-on-crimea>.
8. «Russia and relations with the UK: Key issues for the 2015 Parliament.» Accessed August 10, 2016. <https://www.parliament.uk/business/publications/research/key-issues-parliament-2015/foreign-affairs/russia/>.
9. «UK's elections results table.» BBC News. Accessed February 15, 2016. <http://www.bbc.com/news/election/2015/results>.
10. «UK-EU deal agreed at Brussels summit.» BBC News. Accessed February 15, 2016. <http://www.bbc.com/news/live/uk-politics-35601369>.
11. «Analiz vzaimnoj trgovli Rossii i Velikobritanii za 2015 god.» Accessed August 10, 2016. <http://www.rusexporter.ru/research/country/detail/4741/>.
12. «Chem obernetsya delo Litvinenko dlya otnoshenij Moskvy i Londona?» BBC Ukraina. Accessed August 10, 2016. http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2016/01/160121_ru_s_litvinenko_case.
13. «Komentar Posla na zayavu posol'stva Rosijs'koi Federacii u Velikij Britanii vid 11 bereznia.» Accessed August 10, 2016. <http://uk.mfa.gov.ua/ua/embassy/ambassador/speeches/4354-ambassadors-comment-to-the-statement-of-the-russian-embassy-in-the-united-kingdom-dated-march-11-2016>.
14. «Prem'er-ministr Velikobritanii D. Kameron zhestko raskritikoval nereshitel'nost' Evropy.» Narodna rada. Accessed August 10, 2016. <http://narodnarada.info/news/premer-ministr-velikobritanii-jestko-news-2181.html>.
15. «Putin vo vremya peregovorov s Kehmeronom zayavil, chto otnosheniya Rossii i Britanii perezhivayut «ne luchshie vremena».» Accessed August 10, 2016. <http://blogua.org/pytin-vo-vremia-peregovorov-s-kemeronom-zaiavil-chto-otnosheniia-rossii-i-britanii-perejivaut-nelychshie-vremena/>.
16. «Strany G7 soglasilis prodlit sankcii protiv RF — Kehmeron.» RIA Novosti Ukraina. Accessed August 10, 2016. <http://rian.com.ua/russia/20160527/1010669981.html>.
17. «Telefonnij razgovor s Prem'er-ministrom Velikobritanii Dehvidom Kameronom.» Accessed August 10, 2016. <http://special.kremlin.ru/catalog/countries/GB/events/50640>.
18. «Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii ot 17.03.2014g. № 147.» Accessed August 10, 2016. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/38202>.
19. «Vladimir Putin vnyos obrashchenie v Sovet Federacii.» Accessed August 10, 2016. <http://kremlin.ru/events/president/news/20353>.
20. «Zayavlenie Posol'stva Rossii v Londone o linii Britanskogo pravitel'stva po vtyagivaniyu Rossii v debaty otnositel'no chlenstva Velikobritanii v Evrosoyuze.» Accessed August 10, 2016. <http://rus.rusemb.org.uk/fnapr/4787>.
21. Andreeva, T. «Delo Litvinenko» kak pokazatel' sostoyaniya britano-rossijskih otnoshenij.» IMEMO. Accessed August 10, 2016. http://www.imemo.ru/index.php?page_id=502&id=2115&ret=640.

22. Andreeva, T. «Ot «maloj holodnoj vojny» k obostreniyu otnoshenij.» Accessed August 10, 2016. http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=5354#top-content.
23. Anglijskih soldat otpravlyat v Pribaltiku «dlya zashchity ot Rossii». Svobodnaya pressa. Accessed August 10, 2016. <http://svpressa.ru/war21/news/133426/>.
24. Bajkova, T. «Velikobritaniya otkazyvaetsya pomogat' Rossii v bor'be s IIGIL.» Izvestiya. Accessed August 10, 2016. <http://izvestia.ru/news/593676>.
25. Bondarenko M. «Hammond prizval ne hvalit' Putina za vyvod vojsk iz Sirii.» RBK. Accessed August 10, 2016. <http://www.rbc.ru/politics/15/03/2016/56e85e0a9a79470443c0c7f6>.
26. Bulanov, K. «Posol Rossii v Britanii rasskazal o zamorozke dipotnoshenij mezhdru stranami.» RBK. Accessed August 10, 2016. <http://www.rbc.ru/politics/26/10/2015/562dd3c29a79470d242d6828>.
27. Lidington, D. «Krim ne rosijs'kij i ne zabutij.» Novoe vremya. Accessed August 10, 2016. <http://nv.ua/ukr/opinion/lidington/krim-ne-rosijskij-i-ne-zabutij-103668.html>.
28. Skorobogatyj, P. «Vyvod vojsk iz Sirii. Versii.» RBK. Accessed August 10, 2016. <http://expert.ru/2016/03/14/rossiya-vyvodit-vojska-iz-sirii/>.
29. Valeeva, R. «Rossijskoe napravlenie vo vneshnej politike Velikobritanii v konce 20 — nachale 21vv.» Kazan', (2011): 230.

Соколова В. А.

Кафедра международных отношений ОНУ им. И. И. Мечникова.
к. 32, Французский бул., 24/26, г. Одесса-58, 65058, Украина

**БРИТАНО-РОССИЙСКИЕ ОТНОШЕНИЯ И СТРАТЕГИЯ ДЭВИДА
КЕМЕРОНА ОТНОСИТЕЛЬНО ПОЛИТИКИ РОССИЙСКОЙ
ФЕДЕРАЦИИ В ОТНОШЕНИИ СИРИИ И УКРАИНЫ (2014–2016 гг.)**

Резюме

В годы правления кабинета Дэвида Кемерона британо-российские отношения в период 2014–2016 годов претерпели существенные изменения. В первую очередь, они коснулись войны на Востоке Украины, незаконной аннексии Крыма и гражданской войны в Сирии. Целью автора является проследить хронологию британо-российских отношений через призму анализа документов и статей, опубликованных за данный период обеими сторонами.

Ключевые слова: внешняя политика, Великобритания, Российская Федерация, Украина, ИГИЛ, Сирия.

Sokolova V. A.

Department of International Relations, Odessa National University
k. 32, French Bul., 24/26, Odessa-58, 65058, Ukraine

**BRITISH-RUSSIAN RELATIONS AND DAVID CAMERON'S
STRATEGY ON RUSSIAN POLITICS TO SYRIA AND UKRAINE
(2014–2016)**

Summary

During the premiership of David Cameron British-Russian relations extremely changed during the period of 2014–2016 years. First of all, they touched upon the war in the East of Ukraine, the illegal annexation of Crimea and the Civil war in Syria (where coalition with Britain and USA fights on the opposition's side and Russian Federation supports Bashar al-Asad regime). Their (British-Russian) collective actions were identified by only on one issue — the destruction of terroristic organization ISIS as the common enemy of both sides. The main author's interest is to trace the history of the British-Russian relations through the prism of analysis of documents and articles that were published during this period.

Key words: foreign policy, Great Britain, Russian Federation, Ukraine, Syria.